

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 .
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 .
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kódiratok visszatérítését
 vagy megőrsítését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Dr Stanczel Ferenc.

77695 koronás alapítvány.

Ma már a váradi egyházmegye papjai közül is csak az idősebbek, meg a Debrecenben alkalmazottak ismerik az egyházmegyének ezt az alapos tudású, irói és tanári érdemekben, valamint buzgóságban és jellemében oly kiváló papját, kinek neve, nagy alapítványa révén, e cikk felé került.

Harminc-negyen esztendővel ezelőtt országszerte ismerték nevét. A Magyar Államnak és a Religiónak volt másfél évtizeden át főmunkatársa s a budapesti egyetem hittudományi karán a dogmatika tanára. Szaktárgyában olyan alaposan képzett tudós, hogy például, az első autonómiai kongresszus idején ő volt az autonómia egyik kiváló nagy szónokának Schlauch Lőrincnek dogmatikai konzultora. Cikkeit a Religiónban érdeklődéssel várták és élvezettel és tanulsággal olvasták; — ezredik cikkéért pedig aranytollal tisztelték meg olvasói. Ultramontán levelek cím alatt egy érdekes és értékes apologetikus munkával önállóan is fellépett az irodalomban.

A nyolcvanas évek közepén betegeskedni kezdett, makacs gyomor baj támadta meg. Előbb hosszabb szabadságot kért az egyetemtől, majd 1886-ban nyugalomba vonult, Debrecenbe költözött, hol kis házikójában két nőtestvérrel együtt visszavonulva éldégt. Amikor egészségi állapota engedte, szívesen segített a debreceni plébánián a lelkipásztori dolgokban, ő volt a Szvetics intézetnek is első lelkesítője. Betegsége miatt nehezen ment neki az írás, de azért a debreceni szépen fejlődő hitélet egyes mozzanatairól készségesen tudósította lapunkat.

Stanczel Ferencet folyton tartó betegsége mellett egyik csapás a másik után érte. Egyik nővére régebben halt meg, másik két hónappal ezelőtt. Most aztán egyedül maradván eladta házat s beköltözött a Theresianumba.

Amit pedig egy hosszú életen át megfeszített munkával, mint író és egyetemi tanár gyűjtött és amit magától megvonva megtakarított, azt most nagylelkűleg letette egyháza és hazája oltárára. Egyházi és kulturális célokra 77695 korona alapítványt tett, mely a következőleg oszlik meg:

1. A Debrecenben létesítendő második plébániára 61845 K. 2. A debreceni Theresianum árva és finevelő intézet építési költségeire 5000 K. 3. A debreceni Iskolanővérek zárdájának 5000 K. 4. A debreceni r. k. főgimnáziumnál ösztöndíjalapra 2000 K. 5. A nagyvá-

radi Orsolya apácáknak nyaralóra 3000 K. 6. A debreceni plébánián sz. mise alapítványokra 850 K. Összesen: 77695 korona.

Örömmel veszi ebből tudomásul a katolikus világ, hogy Debrecenben annyira megnövekedett a róm. kath. hívek száma, hogy immár második plébániáról, második templomról kell számukra gondoskodni. Ami áldás egykor majd ebből áradni fog, az Stanczel nevéhez fog fűződni.

Egyházmegyénk új főpásztora ma indul első bérma útjára s ennek a stációja éppen Debrecen. Azt hisszük, ennél nagyobb öröm útjában alig érheti a főpásztort, mint mikor érdemekben megőregetett papjának erről a nagy lélekre valló áldozatáról értesül.

Stanczel Ferenc nem kereste a világ hírságát, sem az emberek dicséretét. E cikkért is neheztelni fog e sorok írójára. Inkább elviseljük azt. De ma, mikor ugyanis annyian támadják és ócsárolják az egyházat és annak szolgálait, rá kellett mutatnunk erre a tündöklő példára. Hadd világoskodjék ez a példa mindenkinek előtt.

A magányába visszavonult nemes léleknek az ő nagy jócselekedete felett érzett örömet és nyugalomát ne zavarja meg e hívságoskodás, hanem az Úr kegyelme aranyozza be az ő öregsége napjait s engedje megérnie áldozatának gyümölcsseit.

Dr V. Gy.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, szeptember 15.

Berevicsy Albert elnök fél 11 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesítik a múlt ülés jegyzőkönyvét. Elnök bemutatja a kir. Curia átiratát, mely szerint gr. Benyovszky Sándor elleni petíció tárgyában az eljárást beszüntették. Bemutatja Máramarosmegye feliratát az 1887. XXXV. t.-c. módosításra, Szeged város polgárságának feliratát a katonai javaslatok ellen. Veszprémmegye feliratát az obstrukció ellen, bemutatja továbbá Arad város kérvényét a vértanúk emlékművének felállítására tárgyában.

A kérvények hovatalása tekintetében az elnöki előterjesztéssel szemben Preszly Elek ellenindítványt terjeszt elő minden egyes esetben, amelyekre az ellenzék névszerinti szavazást és annak a következő ülésre való halasztását kéri.

Elnök így rendelkezik.

Következtek ezután napirendszerint a múlt ülésre halasztott névszerinti szavazások.

A névszerinti szavazások befejezése után elnök napirend indítványt tesz és 2 óra előtt bezárja az ülést.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Mint mindig, ezuttal is megcsappant érdeklődés mellett folytatta Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága közgyűlését.

Hosszabb vita a beszerzendő porszívógép megvétele körül fejlődött ki. Senki sem nyilatkozott a megvétel ellen, de azt kifogásolták, hogy a színházat is ezzel a géppel takarítsák, mert a színház tisztántartása a színházgazdát kötelessége és terhe.

A többség erre az álláspontra helyezkedett s így szavazta meg a gép beszerzését.

Még két dologban helyezkedett a közgyűlés a tanács javaslatával szemben, az egyforma elbánás álláspontról s leszavazta a tanácsi előterjesztést.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnökölt. A bizottság tagjai kis számmal voltak jelen.

Az előző napi tanácskozás jegyzőkönyvének hitelesítése után a hátralévő ügyek tárgyalására tértek át.

A tanács előterjesztést tett egy Vacuum-Cleaner porszívógép beszerzése iránt, úgy, hogy a 7575 korona összeg kétharmadát a házipénztár és egyharmadát a Rimanóczy-szálloda viselje.

Schwarze Izidor azt indítványozza, hogy a költség egyharmada a színházgazdát terhelje, mert a színház takarítása az ő kötelessége.

Rimler Károly ezt nem fogadja el, mert a színházgazdát erre nem kötelezhet.

Dr Adorján Emil szintén ellenzi, hogy a színház kiadásait fokozatosan a város vállalja magára. Tárgyaljanak a színházgazdával, hogy mivel járul a gép beszerzéséhez.

Rimler Károly rámutat, hogy a színházat továbbra is mindennap köteles a színházgazdát takarítani s egy évben 1—2-szer vizik be a gépet a színházba. Állandóan az iskolák és más középületek tisztántartására fogják a gépet használni.

Dr Várady Zsigmond meglepetve hallja, hogy a város fizeti a színháznál a telefont és a rendőri díjakat. Erre kér felvilágosítást.

Dr Adorján Emil a költségvetésből mutatja ki, hogy a város fizeti a rendőri díjakat. Mikor a helyáratok felemelték, nem védte a tanács a közönséget, de az igazgató érdekeit mindig védi. Itt elvöl van szó. Szorítsák rá az igazgatót, hogy jól takarítsa a színházat.

Dr Friedlándar Samu szerint az igazgatót nem lehet kötelezni, hogy másként takarítsa, mint eddig. A rendőri díjakat is helyes, hogy a város fizeti; mindenütt, kávéházban, vendéglőben is a városnak kellene azt fizetni, mert a közönséget szolgálja. A fő, hogy a színházban pormentes levegőben legyen a közönség.

Dr Adorján Emil csak úgy szavazza meg a gépet, hogy azt a városház, Rimanóczy-szálló és az iskolák részére vegyék meg. Ezt indítványozza is.

Gábel Jakab kicsinyesnek tartja, hogy ellenzik a javaslatot. Egy közbeszólásra megjegyzi, hogy egy második színházra éppen nincs szükség Nagyváradon.

Rimanóczy Kálmán szükségesnek tartja egy színháznál a porszívógép berendezését.

A többség Adorján Emil indítványát fogadta el s így a színházat nem takarítják a géppel.

A Népfürdő helyéül a városi tanács a Laporta-malom telkét hozza javaslatba.

Weisz Lajos: Tekintettel arra, hogy most már akadályja nincs a népfürdő létesítésének, kéri, hogy az összes tervek és előkészítések a jövő közgyűlésre beterjesztessenek; így tavasszal meg lehet kezdeni az építést.

Rimler Károly ellenzi az indítványt, mert a jövő közgyűlésig alig van 2 hét. Utasítsák a tanácsot, hogy akként kezelje a kérdést, hogy a népfürdő építését a kora tavasszal meg lehessen kezdeni.

Dr. Moskovits József a munkás-kertek létesítését sürgeti.

A tanács javaslatát a polgármester pótlásával fogadták el.

Özv. Sztarill Jánosné részére 400 korona kegydíj megszavazását javasolta a tanács.

Dr. Hoványi Gyula 400 korona helyett 600 korona kegydíj megszavazását indítványozza. 28 évig becsületesen, hűen szolgálta Sztarill János a várost.

Dr. Adorján Emil készségesen hozzájárul a 600 korona megszavazásához.

Egyhangulag elfogadták Hoványi Gyula indítványát.

H. Fekete Péter iskolaszéki jegyző állásának átszervezését rendes tanítói állássá, elhatározták.

A Papp Imréné, továbbá Moskovits Farkas és végül az államvasuti fűtőházi alkalmazottak telek felosztás iránti kérelmeit, a tanács által javasolt kikötésekkel, megszavazták.

Weinberger Ferenc és társa a Szőlőtelep-utca mentén fekvő telküket szándékoznak parcellázni. A városi tanács közegészségi szempontból ellenezte a parcellázás engedélyezését; az esetre pedig, ha a törvényhatóság a telek felosztást engedélyezné, olyan kikötéseket kívánt tenni, amelyeket lehetetlenne tette volna a parcellázást.

Dr. Stokker József és többek hozzászólása után a közgyűlés a kikötések nélkül a parcellázásra az engedélyt megadta.

Hendzel Lajos és Kohn Neumann Albertnek a közteréből telkeikhez csatolandó telkeknek négyyszög méterét 20 koronáért javasolta a tanács átadni, holott a szomszédos telket Dréher Antainak 9 koronájával adta a város.

Többek hozzászólása után mindkettőnek 15 koronájával adták át a területet, amelyből 9 koronát kell kifizetni s telekkönyvileg biztosítja a város, hogy ha a telken 4 éven belül építenek, a 6 koronát nem kell megfizetni.

Az esküdtképes egyének alaprajstroma eleni felszólalások elbírálására hivatott bizottságba dr. Adorján Emil, dr. Berkovits Ferenc, Rádl Ödön, dr. Stokker József, Sulyok István és dr. Tóth Ferenc választottak.

A többi apróbb ügyek letárgyalása után a közgyűlés fél 6 órakor véget ért.

Ünnep az akadémián.

Bozóky igazgató bucsuja.

A reggeli ragyogó napfénybe három színű trikolor lengett tegnap az Akadémia ormán. Hirdette, hogy bent, az Alma Mater hatalmas folyosóin s az aranyozott, hűvös levegőjű díszteremben ünnepre sereglenek a jogászok. Mert a szokásos akadémiai év megnyitása mellett egy ünnepélyes, lélekemelő momentum szerepelt, a tegnapi nap programján: az Akadémia méltóságos igazgatójának bucsuja.

Dr. Bozóky Alajos udvari tanácsos, igazgató bucsuzott ezen az üde gyönyörű őszi napon a katedrától és az ifjuságtól. Negyvenöt évi lelkes munka után tette le ez a hatalmas munkás a dolgozó szerszámaikat és akkor is megnyílt a nagy lelke és könnyet ejtett rájuk. Végtelenül fájdalmasan esett neki a válás és azok, akik meghatódva nézték őt, végtelen

tisztelet és hála gondolatával adóztak személye iránt.

Délelőtt 10 órakor *Veni Sancte* volt a premontrei templomban, melyen a nagyszámú jogászfijúságon kívül résztvettek a város notabilitásai közül többen. Aztán a díszterembe vonultak az ifjak s az illusztris vendégek az akadémiai tanári karral együtt. Néma csendben haladt az emelvényre dr. Bozóky Alajos s általános figyelem közt kezdette meg évmeinyitó beszédét. A bucsuzás meleg szavaival szólott és az ősz igazgató nem tudta visszatartani meghatottságát, többször megtört erős hangja s mély illetődéssel hallgattuk egy érdemben megöszült tanárember bucsuszavait.

Tekintetes Tanári Kar!
Szeretett Akadémiai Ifjuság!
Mélyen tisztelt Vendégeink!

Még egyszer, s nyilván *utoljára*, van szerencsém erről a helyről önökhöz szólani. Habár nem lépek is föl többé a tanszékre, nem tagadom meg hosszú multamat és ez ünnepélyes alkalommal is lelkem mélyéből üdvözlöm önöket, mint ahogy számtalan elődjüket is mindenkor a szívemhez öleltem.

Biztosítom önöket, hogy soha egy percig sem tévesztettem szem elől sem tanítói hivatalom, sem az ifjuság akadémiai életének nagy jelentőségét.

Tanítói hivatalom nekem mindvégig gyönyörűségem volt nemcsak azért, mert a sors megengedte, hogy mindenkor vállvetve láthatam el azt velem azonos gondolkozású és szent hivatásuktól teljesen áthatott lelkes kartársakkal, hanem az akadémiai ifjuság tulnyomó nagy többségét is mindenkor érdemesnek találtam arra a reménnyel teljes bizalomra és atyai jóindulatomra, melylyel iránta szüntelen viseltem. Öröm töltötte be szívemet, valahányszor arról értesültem, hogy egy-egy volt tanítványom a közéletben olyan szerepkörhöz jutott, amelyben az itt szerzett tudományos ismereteit, mint ahogy illik is, a haza javára érvényesíthette és tetteleg érvényesítette is. Ezt tekinttem mindig fáradozásom legszebb jutalmául és ebben a jutalomban, hála érte az isteni Gondviselésnek bőségesen részesültem.

Nem is teszek le arról a reményről, hogy a nagyváradi Alma Mater ezentul is mindig csak hasznos polgárokat fog a hazának nevelni, akik mindenkor készek lesznek az ő szolgálataira, sőt, ha kell, életüknek érette való feláldozására is.

Ifju barátaim! Tanulják meg, hogy lángoló hazaszeretet nélkül nincs magyar hazánknak jövője, de fiai is elpusztulnak a népek áradatában! Akik az ellenkezőt hirdetik, a hazafiságot becsmérlik, s helyette az egész emberiség közösségét ajánlják önöknek követendő eszménykép gyanánt, azokra ne hallgassanak, lármájuk után ne induljanak, mert csak vesztőbe rohannának. Van nekünk elég dolgunk ideben a hazában, csak azt végezzük el becsületesen és ne toljuk fel magunkat az u. n. *világzsabadság* bajnokai és előharcosai gyanánt, bent, a mi hazánkban pedig ne azon törjük a fejünket, hogy mit kellene tennünk annak az állítólagos világzsabadságnak érdekében, hanem elégedjünk meg a magunk alkotmányos szabadságának biztosításával, védelmével és fejlesztésével. Meg akarjuk és meg is kell mutatnunk a világnak, hogy a mi országunk is kulturállam, a mi nemzetünk is kulturnemzet és hogy mi sem áll távolabb mi tőlünk, mint az általánosan elismert kulturális követelmények ignorálása és elhanyagolása, sőt a becsületesen teljesített kulturmunka fejében mi is fölemelt fővel helyet követelünk a kulturállamok és kulturnemzetek sorában!

Ha az itt röviden elmondottakat szemük előtt tartják, legott megfogják érteni, hogy önöknek kötelességük, hogy mindent elköveszenek, hogy a rájuk váró kulturmunkában való becsülettel részvételre minél alkalmasabbakká műveljék ki magokat. Maga ez a kiművelés sem csekély munka ám, de nem lebirhatalan. Csak ne feledkezzenek meg soha arról, hogy ez,

mint mondám, *kötelességük*. Aki ezt a feladatát komolyan veszi, nem is fogja elmulasztani, hogy a kiművelésért itt kínálkozó alkalmat fölhasználja, de ne lészen csak úgy immel-ámmal, hanem minden erejének összeszedésével. Nem szabad a közepszerűség mértékével beírni, hanem az itt elérhető legmagasabb mérték megszerzésére kell törekedni. Mert, amint kilépnek az életbe, azonnal tapasztalni fogják, hogy csak a szellemi kiválóság birtokában vehetik föl a siker reményével a létért való heves küzdelmet. Az élet követelményeinek sokféleségében való színűbb, hogy hamarabb ér cél, aki sokoldalú kvalifikációval rendelkezik, mint én, aki csak egyetlen ágra készült és erre is csak közepszerűen.

Nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy lehetőleg takarékoskodjanak az idejükkel, vagy tán helyesebben mondva, hogy ne engedjék a hatalmukban különben sem álló időt felhasználatlanul elmúlni. Csak egy trivialis szólam az, hogy az idő pénz, mert bizonyos, hogy a pénz viszont nem idő, különben lehetséges volna pénzen időt szerezni, aminek a képtelenségét mindenki belátja. Gondolják meg, hogy az akadémiai tanulmányaikra szánt idő inkább kevés, mint sok, de még kevesebb marad önöknek belőle, ha könnyelműen elpazarolják.

Ugyancsak az idővel való takarékoskodással összefügg az a további életszabály, hogy tanulói éveik alatt ne ismerjenek fontosabb teendőket a tanulásnál, melyet nem szabad semmiféle más foglalkozás kedvéért elhanyagolniok, első legyen mindig a tanulás, a többi csak is utána következhetik, de nem megfordítva.

Figyelmeztetni kívánom arra is, hogy amiképpen tanulmányaikba belemélyednek, ne ugorják át soha az előtűk fölmerülő nehézségeket, hanem iparkodjanak mindent, amit olvasnak, meg is érteni s ha az önöknek nem sikerülne, forduljanak bizalommal tanáraikhoz, akik kész örömmel fogják kételyeiket eloszlatni. Meg nem értett szavaknak betanulása először is kint okoz, másodsor pedig káros, mert lehetetlenne teszi a belőlük folyó következmények helyes megértését és mert az ilyen igazi hőt súlylial terhelt egyének szaporítják leginkább az u. n. szellemi proletárokat, kik meg nem emésztett tudásukkal arra érzik magokat fejlogosítottaknak, hogy a tömegek elégedetlenségét szítják föl s őket az »igazságtalan« uri osztály ellen feltűzeljék.

A ki pedig azt tapasztalja, hogy nincs neki elegendő tehetsége a jog- és államtudományi disciplinák megértésére, inkább hagyja ott a jogi pályát és igyekezzék idejekorán más neki megfelelőbb pályát választani, a melyen többre viheti, anélkül, hogy teljes életen át féltreértett genieként kelljen neki keseregnie.

Ragadják meg az időnkinti collegiumok alkalmát ismereteik kívánatos kibővítésére. Kollegaiunk akár helyes, akár helytelen feleleteiből is sokat tanulhatnak, de a tanárok pótlólagos magyarázatai is sokszor ráterelik önöket az elsajátítandó anyag helyes felfogására és megértésére.

Vegyenek részt a tanári kar által kitűzendő pályakérdések megfejtésében. Önön érdekek kívánja, hogy azt a képességet is szerezzék meg magoknak, hogy a tudományokat irodalmilag is művelhessék. Valamint csak az dícselkedhetik idegen nyelvismérettel, aki az idegen nyelvet nemcsak folyékonyan beszéli, hanem írásban is képes abban gondolatait correcte kifejezni, ugy a tudós is csak akkor érdemli meg ezt a nevet, ha tudományát tollal is képes művelni. Itt is kérhetnek útmutatás, tanáraiktól az intézeti könyvtárban fellelhető forrás művek helyes felhasználása tárgyában.

Végül nem halgathatom el azt a tanácsomat sem, hogy általában kedvevel lélekkel fogjanak a munkához és teljesítsék a rászórt köztük kötelemeiket. Önöknek *szeretniük* kell azt a pályát, amelyet választottak, avval az intencióval kellett erre lépniök, hogy egész életükre kiterjedjenek, tehát a szó legszorosabb értelmében életpályájuknak fogják azt tekinteni. Ennek az eltökélésüknek meg van az a jó oldala, hogy nem tekintgenek majd irigy szemmel a szerencséseket más pályákon pró-

bárgató emberekre, hanem idejekorán megtanulják a sorsukkal való megelégedést még akkor is, ha nem váltaná is be az önválasztotta életpálya minden ahhoz kötött reményüket és több erő kifejtést követelne önöktől, semmint eleintén gondolták.

De a tudományos ismereteken kívül van ám még valami, a mire szert kell tenniük, hogy az életben boldogulhassanak, ez az *u. n. savoir vivre, az életművészet*. Am erre nem lehet önöket rendszeresen tanítani, hanem ezt Önöknek ötleletesen kell elsajátítaniuk; s ha kérdik, hol? csak annyit felelhetek reá, ott, ahol erre alkalom nyílik. Az igazi, mondhatnám, egész ember ép erről ismerhető föl. Az emberekkel, a kiknek társaságában megfordulunk, a kikkel mindennap érintkezünk, a kiknek szolgálatokat teszünk s a kiktől viszontszolgálatokat várunk, a kiktől függünk, vagy a kiknek mi parancsolunk, bánni kell tudnunk. A ridegség, gőg, hideg tartózkodás ellenszenvet kelt magunk iránt, míg a nyájasság, leereszkedés, előzékenység által meghódítjuk a szíveket.

Az sem válik előnyünkre, ha önzőknek mutatjuk magunkat ott, ahol részvétet kellene tanúsítanunk, már akadémiai tanulmányi évad alatt akárhányszor jutnak abba a helyzetbe, hogy magokat a felebaráti szeretetnek másokkal való érzéttetésében gyakorolják.

Tekintettel arra, hogy maholnap vezérserepet fognak játszani a társadalomban, már most kell igyekezniük, hogy ezt a fontos szerepet méltóan betölthessék. Nem alkalmas vezérnek, aki maga is vezérlésre szorul és nem szolgálhat másoknak példányképpel, aki maga sem rendelkezik ama tulajdonságokkal melyeket mint utánzásra méltókat öbenne tisztelni kellene. Azért kell *lelki műveltségre* szert tenniük, mások iránt igazságosoknak de egyben elnézőknek lenniük, mindenkinek a meggyőződését tisztelniük, hogy viszont a saját meggyőződésüknek mások által való megtisztelését jogosan elvárhassák. Különösen óvakodjanak attól, hogy bárkit is vallásos meggyőződése miatt, ha az a magokétól eltérne is, megbántsanak s vele összetűzzenek. De magok se hanyagolják el a családi tűzhely szentélyében nyert vallás-erkölcsi tanításokat és köteleiket! Higgyék el, ezekre nagy szükségök lesz az életben nemcsak mint iránytűre a saját cselekedeteiknél, hanem egyszersmind megnyugtató és vigasztaló a nehéz megpróbáltatások napjaiban. Embertársaink becstülésében is csak nyerünk, ha erkölcsösöknek és vallásosoknak tudnak bennünket, mert ez nekik garancia arra nézve, hogy velünk bátran és tartózkodás nélkül érintkezhetnek.

Ezek volnának a rövidre összefoglalt jóakaratu tanácsaim, amelyeket önöknél megszívlelésre és követésre ajánlok.

És ezzel az 1911—1912. tanévet megnyitom!

Beszéde befejeztekör őszinte, szünni nem akaró taps tört fel a hallgatók tömegéből. *Fetsér Antal* püspök, dr. *Hoványi Géza* orsz. képvis. dr. *Rádl Ödön* kir. tanácsos elsőnek siettek hozzá, hogy kezetszorítsanak a lelépő professzorral. Aztán egymásután állottak föl a tanárok, hogy ünnepeljék a bucsuzót. Percekig tartott ez a lelkes ünneplés s aztán az Akadémia fiatal, tudós tanára, dr. *Bockhor Mihály* lépett a pódiumra. A kánon és egyházjog társadalmi és etikai hatásáról tartott nagy koncepciójú beszédet. A szempont, amelynek látószögéből nézte a kérdést, igen érdekes volt a XX. század ártértékeléséből, a rendkívül finoman kidolgozott, remek stílusú beszédért melegen meggratulálták tanárkollegái és lelkesen megtapsolták hallgatói.

Khuen aúd enciája. Gróf *Khuen-Médevári Károly* miniszterelnök *Daruváry* udvari tanácsossal, a kabinetiroda vezetőjével telefonon megállapodott abban, hogy vasárnap helyett hétfőn jelenik meg audiencián ő Felsége előtt. **Khuen vasárnap utazik Bécsbe.**

Vége a kőműves-sztrájkoknak.

Sikerült a békés megegyezés.

Kiszámíthatatlan az a kár, amit a kilenc hét óta tartó kőműves- és ács munkások sztrájkja okozott. Eppen a legnagyobb dolog-időben, s mikor az építkezések eddig nem tapasztalt arányban folytak, tették le a kőműves munkások a szerszámot s állottak elő olyan követelésekkel, amelyeket nem teljesíthettek az építés vállalkozók.

Nem anyagi kérdés volt a munkabeszüntetés sarkpontja, mert ami bérjavítást kértek, azt hajlandók voltak a vállalkozók megadni, hanem hatalmi kérdések: munkaidő leszállítás, kollektív szerződés, bizalmi férfi rendszer stb. mérgeztették el a dolgot.

Azóta mintegy 300 kőműves eltávozott Nagyváradról s csupán mintegy 150 kőműves munkás van jelenleg itthon még. Ezért a munkaadók mintegy 300 idegen munkást hozattak Galiciából, Bukovinából stb.

A többször megkísérelt békéltetés nem vezetett eredményre.

Most *Rimler Károly* vette kezébe a dolgot. Hogy a munkások is mennyire óhajtották a békét, mutatja, hogy tegnapelőtt lejött Budapestről *Garbay Sándor* munkásvezér, hogy a béke utját egyengesse.

A békéltetési tárgyalást tegnap délelőtt tartották meg a városházán, a polgármester elnöksége alatt.

A polgármesteren kívül jelen voltak: *Sztrill Ferenc*, *Rimanóczy Kálmán*, *Incze Lajos*, *Rendes Vilmos*, *Madarász Gyula* a munkaadók részéről, míg a munkások képviseletében *Garbay Sándor*, *Pelle János* és még néhány kőműves munkás.

Mint értesülünk, az értekezlet megkezdése előtt a polgármester, félig tréfásan kijelentette, hogy becsukja az ajtót s addig senki sem távozik, míg a mindkét félre s az egész városra is oly szükséges béke létre nem jön.

A tanácskozás délelőtt 10 órától déli 1 óráig tartott s mindkét fél kifejtette álláspontját s igyekezett annak érvényét szerezni.

Most már nem foglalkozunk azzal, hogy melyik résznek mennyiben volt igazsága, mert nem akarjuk a béke létrejötté feletti örömet zavarni, annyit azonban megállapíthatunk, hogy az építő iparosok erélyes magatartása győzelmet aratott s a munkások követeléséből csupán a munkabér felemelése ment keresztül, amit mindjárt a sztrájk elején megkaptak volna.

A megegyezés feltételei a következők: Kollektív szerződés nem lesz, hanem csak munkarend;

az órabér minimumát 48 fillérről 62 fillérré emelték;

a napi munkaidő egyelőre marad az eddigi 9 és fél óra 1912. január 1-től 9 óra;

bizalmi férfi nem lesz, hanem e helyett kiküldött bíróság ítél a vitás kérdésekben, amelynek mindenkor elnöke a polgármester. Ha valamely építkezésnél vitás kérdés fordul elő, az ott dolgozók közül 3 munkás és 3 vállalkozó összeül a polgármester elnöksége alatt a vitás ügy eldöntése végett; amennyiben megegyezni nem tudnának, a polgármester dönt a kérdésben.

Az építkezésnél első sorban lehetőleg nagyvárad munkás alkalmazandó, tekintet nélkül arra, hogy azok szervezettek-e vagy sem.

A helybeli munkások az idegenből hozott munkásokat túrni tartoznak, azokat békés munkájukban nem zavarják és semmitféle bánatással nem illetik. Ellenkező esetben, eltekintve az esetleges büntügyi következményektől, a megegyezés felbontását vonja maga után.

A jelen megállapodás 1913. december 31-ig érvényes. Új egyezkedést 1913 augusztus-

tustól kezdenek, amelyet 1913 december 31-ig fejeznek be.

Ezen megállapodást jegyzőkönyvbe foglalták s a mai nap folyamán mindkét fél megbízottai aláírják.

Az építő állványok tehát hétfőn újra benépesednek s kezdetét veszi a munka.

Az ipartestület köszönete

dr. *Hoványi Géza* hoz.

Az ipartörvény szerint az 50,000 lakosnál kevesebb népességgel bíró helyeken az iparigazolványok kiadásánál kevesebb bélyeg kell a kérvényre, mint az 50,000 lakost meghaladó városokban.

Az 1910. évi népszámlálásnál Nagyvárad város népessége meghaladta az 50,000-ret, de az I. fokú iparhatóság figyelmét kikerülte ez a körülmény s az iparengedélyt váltók csak a régi összegben rótták le a bélyegilletéket.

Tíz évig ment ez így, mikor egy szemfüles finánc észrevette a bélyegcsontitást s ennek alapján mintegy 10,000 korona büntetést vetettek ki azokra az iparosokra és kereskedőkre, akik ez idő alatt váltották iparigazolványukat.

A nagyvárad ipartestület lépett föl a saját hibájukon kívül megbírságotl iparosok és kereskedők érdekében s dr. *Hoványi Géza* orsz. képviselő buzgó közbelépésével sikerült a pénzügyminiszternél kieszközölni a bírságok törlését.

Az ipartestület legutóbbi előljárásági ülésén foglalkoztak ezzel a kérdéssel s elhatározták, hogy köszönetet mondanak eredményes fáradozásáért dr. *Hoványi Géza* orsz. képviselőnek, akit egyben felkértek, hogy hasson oda, miszerint a betegsegélyző törvény revízió alá kerüljön, az új ipartörvényt pedig mielőbb készítse el a kormány.

Az ipartestület köszönő irata a következő:

Nagyságos

Dr. Hoványi Géza orsz. képviselő urnak

Helyben.

A helybeli pénzügyigazgatóság ellenőrzése folytán ez év elején sok száz iparos és kereskedő polgár lett büntetéssel sújtva az iparigazolvány iránti kérvényük hiányos bélyegzése miatt, melyet azonban a nm. kereskedelemügyi miniszter ur 55105. sz. rendeletében, — Nagyságos képviselő ur szives közbenjárása folytán — oly módon változtatott meg, hogy a büntetés összegének megtízítése alul az összes érdekelteket felmentette.

Amidőn ezen ügyben tett nagybecsű közbenjárásáért előljáráságunk nevében köszönetünket fejezzük ki, kérjük Nagyságos képviselő urat, hogy közös iparos érdekeinket a jövőben is ily hathatósan védelmezni méltóztassék.

Egyben mély tisztelettel kérjük Nagyságos képviselő urunkat, hogy az ország iparos, kereskedő, gyáros, illetve az ország összes munkaadóinak oly nagy anyagi hátrányára szolgáló betegsegélyző pénztári törvény revízióját, valamint a már égetően szükségessé vált új ipartörvény létrejöttét, a kereskedelmi miniszteriumban sürgetni s annak az ország iparosainak és munkaadóinak előnyére leendő megadásában szívesen közreműködni kegyeskedjék.

Maradunk teljes tiszteletünk kifejezése mellett a

nagyvárad ipartestület előljárásága nevében:

Dévald László,
ipart. titkár.

Bertsey György,
ipart. elnök.

Biharmegye virilisei.

Biharmegye legtöbb adót fizetők névsorának negyedik részét az alábbiakban adjuk.

Fráter Barnabás alispán Nagyvárad 895-42, Nagy Ákos őrnagy Ersemjén 893-38, Nagy Gábor birtokos Kő 888-15, Fényes Akos kir. jár. bíró Belényes 883-78, Herczeg János kávé Szalonta 881-71, id. Tikász Sándor birtokos B.-Szentmárton 880-10 Keppich Odón birtokos Hosszupályi 878-32, Csiba Sándor Kőly 873-43, Fried Ignác bérlő Csókmó 870-60, Tunyoghy Lajos birtokos Székelyhid 868-16. Gál József állomásfőnök Balmazújváros 858-92. Oláh Mihály birtokos Sáp 857-33, Schwartz Jakab Keszteg 840. ifj. Szokoly Tamás ügyvéd Nagyvárad 830-68, Leipnik Adolf kereskedő Belényes 829-04, Bujdosó Sándor birt. Komádi 825-16, Kolling György malomtulajd. Ermihályfalva 825-10, Jakab Ernő ügyvéd Ermihályfalva 814-78, Szakadát György birtokos B.-Ujfalu 813-62, Rózsavölgyi László birtokos Bihar 807-92, Grósz Armin bérlő Erkenéz 807-60.

Koller Arpád birtokos Bél 795-85, Farkas Mórné birtokos B.-Ujfalu 793-49, báró Vécsey Alfonz birtokos Micske 793-06, Farkas Gábor Csokaj 789-33, Vajna Imre Zsáka 787-50, Réthy Kálmán ügyvéd B.-Ujfalu 785-93, Szilágyi Zsigmond birtokos Nagyvárad 785-20, Marouyi Zsigmond birtokos Nagyvárad 785-17, Zakar István kereskedő Sarkad 783-92, Réder Lajos birtokos Székelyhid 783-32, Leszkay Gyula B.-Szentmárton 781-80, Nussbaum József Székelyhid 779-91, Schillinger Mór Nagykocsói 774-93, Varga Lajos birtokos Komádi 764-64, Löwy Mór bérlő B.-Szentmárton 762-86, Bleyer Miksa kereskedő Komádi 761-45, Lakatos Lajos malomtulajdonos Székelyhid 751-58. Karácson János birtokos Berettyóújfalú 746-06, dr. Szemethy Géza plébános 744-28, dr. Balogh Elek orvos Szalonta 743-29, dr. Cosma Gábor ügyvéd Belényes 742-44, Szőke Sándor birtokos Debrecen 741-61, Balogh Ferenc birtokos Szalonta 740-20, Zákány Lajos birtokos Derecske 739, Fülöp Lajos Artánd 738-13, Reisz Miklós Berettyóújfalú 733-60, Győry Géza főerdész Vaskóh 733-02, Handel Béni bérlő Berettyókirályi 731-20, Weisz Mór kereskedő Nagyszalonta 728, Klobusuczky Tibor birtokos M.-Petri 727-35, Benedek Zoltán Ermihályfalva 725-88 Miskolczy Jenő Almosd 723-01 Polyák Károly Bihar 721-79, Toje Péter Körösbarlang 719-24, dr. Schönzweig Béla ügyvéd Belényes 717-84, Schwartz Sámuel ügyvéd Nagykereki 714-80, Zlinszky Béla ügyvéd Nagyvárad 714-52, Galló József Almosd 712-82, Hirók János Szerrep 711-30, Fráter Bél Ersemjén 710-80, Varga Zoltán birtokos Szalonta 709-97, Geilinger Jenő bérlő B.-Udvari 708-10, Habokay József ügyvéd B.-Ujfalu 707-54, dr. Varga Károly birtokos Bojt 706-31, Ehrenfeld Mór bérlő Vértes 702-85 K.

Glück Mór malomtulajdonos M.-Telegd 695-31, B. Kiss Mihály birtokos Vésztő 692-23, id. Gálbory Sámuel Nagyvárad 692-10, Trenhauser József lelkész Csatár 691-18, Bereczky Sándor birtokos Jankafalva 689-09 K.

Legszebb
Felöltők
Bluzok és
Ruhaszövetek
FLEGMAN
áruházában, BÉMER-TÉR.

Czipő, kalap, harisnya és fehérnemű
legjobban és legolcsóbban
REICHARD áruhaza
ezégnél, Fő-utca szerezhetők be.
Gymnasium, Reál és Polgári
iskolai diák sapkák.
TORNA CZIPŐK. 115

UJDONSÁGOK.

* **Perczel jobban van.** Perczel Dezső, aki a Guttenbrunn-szanatóriumban fekszik betegesen, már jobban érzi magát. Orvosai biznak teljes felgyógyulásában.

* **Merénylet az orosz miniszterelnök ellen.** A hatalmas orosz birodalom miniszterelnöke *Stolypin* ellen merényletet követtek el. Kievben most folytak II. Sándor cár szobrának leleplezési ünnepélyei; erre az alkalomra Kievbe érkezett a cári család és a miniszterelnök is. Tegnapelőtt este diszeládás volt a színházban; jelen volt az udvari páholyban a cári család is, a mellette levő páholyban pedig *Stolypin* ült. Előadás után a ruhatárban egy fiatalember a miniszterelnök közelébe lérközött s revolveréből hátulról rálőtt. *Stolypin* összeesett; a golyó hátulról gyomrába fúródott s máját is megsértette. A merénylő megegyeszer rálőtt, akkor letartóztatták; Braga ügyvédjelöltnek mondta magát. A miniszterelnök állapota válságos.

* **Lemondott az adókievítő bizottsági tagságról.** A Nagyvárad városában működő III. oszt. adókievítő bizottsági tagságról, megrongált egészségi állapotára hivatkozva, *Wechsler József* lemondott.

* **Új rend a városházán.** A nyári hónapokban május 15 től szeptember 15-ig Nagyvárad városánál délután szünet volt s a hivatalos órákat délelőtt fél 8 órától délután fél 2 óráig tartották. Ez a rend véget ért s máától kezdve a régi hivatalos idő, délelőtt és délután, lép életbe.

* **Patika jogot nyertek.** Nagyvárad város törvényhatósága már korábban pártólólaj terjesztette fel *Vinnay Béla* okleveles gyógyszerész kérvényét, hogy a Gilányi utcáról áthelyezett *Hankovics-féle* patika helyére gyógyszer-tár nyitási jogot kapjon, Vitéz utcán pedig egy új gyógyszer-tár engedélyezését véleményezte a város. A belügyminiszter tegnap érkezett leiratában értesítette Nagyváradot, hogy a vitéz utcai gyógyszer-tár jogát *Rokszin Szilvius* lippai gyógyszerésznek, a Gilányi uti gyógyszer-tár jogát pedig *Vinnay Béla* okl. gyógyszerésznek adományozta.

* **Lányi hadnagy Debrecenben.** Megírtuk, hogy *Lányi* hadnagy, aki legutóbb a Balatont átrepülte repülőgépjével, több vidéken felszállásokat rendez és így Debrecenben is repülni fog. Időközben a gép eltörtött s a felszállások így késedelmet szenvedtek. Mint értesülünk, a javítási munkálatok most már teljes befejezést nyertek s *Lányi* (Lautendorfer) hadnagy még e hó 25-ike táján Debrecenben fog felszállni.

* **A Beöthy Ödön-utcai rablás.** A páratlan vakmerőséggel elkövetett és az egész város közönségét lázas izgalomban tartó rablás ügyében dacára a rendőrség megfeszített, energikus fáradozásának semmi újabb fordulat, semmi nyom nem merült föl. A vakmerő haramiáknak úgy látszik, sikerült egérutat nyerniök s a rendőrségnek bizonyára kemény munkája lesz, míg az elszánt gazembereket kézre tudja keríteni. A távirati megkeresésekre amiket a szélrőzsa minden irányába szét küldtek, a Grünsteinék által bementett személyleírással, még mindezekig válasz sehonnan sem érkezett, azonban nem lehetetlen, hogy a megfeszített erővel folytatott nyomozás eredményeként még a mai napon sikerül a veszedelmes haramiák nyomára jutni.

* **Kitüntetett munkások.** A földművelésügyi miniszter értesítette *Miskolczy* Ferenc dr főispánt, hogy a biharmegyei gazdasági cseledek közül 100 korona jutalommal és elismerő oklevéllel tüntette ki a következőket, hosszú és becsületes munkásságuk elismerésül. *Bujdosó* Mihály nagymarjai, *Varga* György piszkolti, *Elek* János nagylétei, *Nacsádi* György várad-szentmártoni, *Karácsony* András berettyó-szentmártoni, *Butka* György iklódpusztai, *Urszuc* Flóra karácshalmi, *Orbán* Péter derecskei lakosokat. Ugyancsak ilyen kitüntetésben részesítette a következő gazdasági munkásokat is. Id. *Balog* József szalacsi, *Rác* Imre pocsaji, *Kovács* Mihály jákóhodosi, *Nagy* Bálint ugrai lakosokat. A kitüntetéseket a járási főszolgabírók megfelelő ünnepélyes keretek között fogják átadni a munkásoknak.

* **Lóversenyre kocsik.** A holnapi lóversenyek alkalmával a nagyközönség tájékoztatása céljából a bérkocsi tarifát a rendőrség az alábbiakban közli: A városból a lóverseny-térre vagy onnan vissza egyfogatú bérkocsi díja 2 korona, a kétfogatúaké 3 korona. A városból a lóverseny-térre és vissza verseny végeig való várakozással egyfogatú bérkocsi díja 5 korona, kétfogatúaké 8 korona.

* **Októberig jár a fürdővasut.** A gyönyörű magyar őszi napsugara ragyog a Félix-fürdő erdejé fölött. A pompás fürdő vendégei és a kirándulók most is úgy özönlenek, mint a kánikula legtitikkasztóbb napjain a Félixbe, ahol immár messze külföldről jött idegenek is keresnek gyógyulást. A kolozsvári üzletvezetőség a szép őszi napokra való tekintettel úgy intézkedett, hogy a fürdő-vonatok október elsejéig a mai menetrend szerint, vagyis éppen úgy, mint a nyári szezonban közlekednek a Félix-fürdőbe. Az utolsó fürdői vonat délután 6 óra 45 perckor indul Nagyváradra a Félix-fürdőből, amelynek vendégei tehát ezzel a vonattal utazhatnak a városba.

* **A szüret megállapítása.** A nagyvárad-i hegyközségi birtokosság választmányának alóli napon tartott ülésében a hegyközségi birtokosság rendes őszi közgyűlésének határidejéül 1911. évi szeptember hó 24-ik napjának d. e. 11 órája a városház tanácstermében tüzetett ki. Miről a hegyközségi birtokosság tagjait azzal van szerencsém értesíteni, hogy a közgyűlés tárgyát a folyó évi általános szüret határidejének megállapítása fogja képezni. Kelt a nagyvárad-i hegyközségi birtokosság választmányának 1911. évi szeptember hó 8-án tartott ülésében. *Bordé* Ferenc, vál. jegyző.

* **Drága lesz a törvénykijáratás.** A helybeli szabó iparosok már régen panaszkodnak, hogy idegen cégek képviselői elárasszák Nagyváradot s elhalászzák a helybeliek elől a megrendelőket. Ujabban *Havas Rózsó*, a volt *Kohn* Sámuel nagyvárad-i cég Budapestre költözött főnöke okozott sok kárt a helybeli cégeknek s *Maison Havas* cím alatt hirdette, hogy az itteni Pannonia szállóban a legszebb modellek megtekinthetők. A helybeli iparosok figyelemmel kísérték a budapesti cég üzelmét s feljelentést tettek. Az iparhatóság vezetője:

Dayka kapitány éppen akkor lépte meg Havas Rezsőt, midőn egy ügyvéd neveléssel tárgyalta a megrendelések felet és még a félrevezetésül használt megrendelés nem volt a áírva. A modelleket a hatóság elkobozta s Havas Rezsőt 400 korona büntetésre és a modellek elkobzására ítélte. Az elfoglalt modellek értéke mintegy 8000 korona.

*** Az idei szép őszi napokat** legkellémesebben CSÁKY SÁNDOR terített asztalai mellett tölthetjük el, (vasut-állomási repülő-híd hegyoldali tejárójánál) hol mindenkor tisztán kezelt kitűnő hegyi borok, izletes jó magyar konyha áll a t. közönség rendelkezésére. — Minden szerdán este friss flecken-sült. — A t. közönség szíves pártfogását kéri Csáky Sándor vendéglős.

x Itt a vadászat!! Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyveret és patron szükségletét szerezz be szakembernél, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésekkel, mert rendszeren kéőn bánjuk csak meg, ha ilveneknek felülők. Sauer-féle fegyverek eredeti gyári árban árjegyék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak LADÁNYI JÓZSEF puszkaművesnél kaphatók eredeti árban. M. kir. löporáruda. Telefon 269. Nagyvár. Rákóczi-ut.

x Csillár és fémáru gyártási telep:
Nagyvár. Iroda s raktár
Szt. János-ut. 1. Bémer-tér 3.
Telefon 556. Készítik a legelősebb kivitelben modern és stilszerű osillárokat, villamos, gáz vagy petrolumra. Átalakítások s régi osillárok galvanizálása; villamos motor, világítási és csongó berendezések a legelősebban. Kiváló minőséggel STERN ADOLF. 33

x Habig kalapok, Fownes keztyűk, angol cipők egyedüli raktára
RÓTH M. UTÓDÁNÁL.

x Casinók, olvasókörök, nép-, önképző, ifjúsági, tanári és egyéb könyvtárak, valamint szakszervezetek igen gondos és előnyös kiszolgálásban részesülnek. Benkő Arthur könyv és papír keresk. modern antiquariumában, Nagyvár. Rákóczi-ut 10.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét
folyó év május 1-én helyezte át
míg az építkezés tart Nagyvár, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits házba, az Orsolya zárda templomával szemben.

Tudósítás!

Tudatni kívánom az igen tisztelt eddigi megrendelőimmel és az elegáns ruhákat szerető uri közönséggel, hogy a tavaszi és nyári szöveteim

megérkeztek. Angol és belföldi szövetekben oly nagy választékkal rendelkezem, hogy bármelyik fővárosi céggel felveszem a versenyt, ugyszintén az előállításban is, ami a saját vezetésem alatt történik. Nagybecsű pártfogást kér

FRIEDLÄNDER

angol uri szabó cég
Nagyvár, Szent János utca 4. sz.
Mintákkal kívánatra háznál szolgálok.
Telefon 11-41. Telefon 11-41.

A Párispatak és a kolera.

Szent Kleofási Minő nagy karaván kergeti a kolerabacilust, a Rákóczi-utól Derűs látvány az, mikor 3 ember szorosán egymás mellett gumihengertől a nedves aszfalton...

S az eredmény? Oh a hepe-hupás talaj mélyedésében a jó ötleten kacag a gumihengerral oda-préselt bacilus tömeg.

Ezek a bacilusok később minő örvendező ábrázattal köszöntötték az utcáprót azért a jóindulatért, hogy a szorult helyzetükből őket végre szárazon kiszabadította. Repesre is törték örömmükben a nyitott ablakok és a sétálók torka felé.

Elismerésre méltó buzgósággal pusztítják tehát a kolera bacilust a Rákóczi-utól.

E szép eredményen lelkesülve a Szentpétery-utca és a Párispatak által érdekelt utcák lakóinak összeülése a monstredeputációt meneszt a tanácshoz.

Hát ezt a kitüntetést megis érdemli az a faktor már csak a kishídfői látványosságért is, ahol a neki gyűrközött túllottók menkü hosszú gumicsőből adtak zuhanyt a Körözs vizében cicázó kolera bacilusoknak.

Szó sincs róla, nagyon elfér a jóakarát a Rákóczi-utra és a Körözs vizében élő bacillusokra, ezt mi is elsőrangú kérdésnek ismerjük, sőt ebből kifolyólag kegyelmet is kérünk a Páris patak bacilusai számára s nagyon, de nagyon kérjük az illető faktorokat, hogy az Isten szerelmére valahogy mésztejjel le ne fecskendezzék a Párispatak bacilusait, mint ezt az udvarok folyókáiban terjeszkedő bacillusokra a háziuraktól követelik.

Azt pedig valóságos merényletnek tartanók, ha a Páris patak ezen részeit a mult évhez hasonlóan ki is tisztítanák. Oh, ez nem sürgős. Dehogy... Erre ráérünk a kolera pusztítása után is.

Elvégre mi azt a felséges illatot, amelyet a Páris patak kedélyes bacilusai a mi véghetetlen örömeinkre és élvezetünkre terjeszteni kegyesek, — bizony bizony alig nélkülözhetnének és szerencsésekknek is érezzük magunkat ezért.

Mi az illatárban tobzódó szeptéteri és a többi érdekelt utcai holdog halandók ily gyorsaság mellett alig remélhetjük a tisztító bizottságnak december előtti megérkezését a Páris patakhoz, (hiszen oly messze vagyunk a Rákóczi uttól, mint Makó Jeruzsálemtől) amikor is a bizottság a bacillusok irtását és az illatár terjengésének gátvetését alighanem a fagyra fogja bízni.

Vigyázz is te Monstre deputáció, nehogy azt a választ kapjad, hogy: »Majd, ha fagy«.

Egy lakó a többiekért.

SPORT.

A nagyváradi löversenyek.

II. nap.

Ma veszi kezdetét a két napra terjedő löverseny, mely a vidéki versenyek egyik legérdekesebbje szokott lenni. A versenyek ugy ma, mint holnap délután pontban 2 órakor kezdődnek. A versenyre jegyeket Kiss Dávid és Láng József kereskedéseiben lehet váltani. Az elsőnap programját már közöltük, itt adjuk a második napét.

I. Eladó verseny. Táv. 1800 m. Futtatnak: 1. B. Baich P. hdgy. Pocz-ja. 2. Czárán J. Dori-ja. 3. Hollán Jenő B. c. ja. 4. Kállay Regina Rieni-je. 5. Korbuly L. hdgy. Piros Király-ja. 6. Gr. Merweldt M. Dalila-je. 7. Negropontes Gy. Praterspatz-je. 8. Br. Neimans R. Cascade-use-je. 9. Wodianer B. hdgy. Masecka-je.

II. Hadsereg akadémia verseny. Táv. 4200 m. Futtatnak: 1. Br. Baich P. hdgy. Pampuska-ja. 2. Fanta G. szá. Mokus-ja. 3. Gr. Merweldt M. Dalila-je. 4. Sufiragette. 5. Br. Schwaben Durneiss Gy. száz. Repülj teckém-je. 6. Wodianer B. hdgy. Dictator ja.

III. Nagy akadémia verseny. Távolság 5000 méter. Futtatnak: 1. Fanta G. száz. Tamagó-ja. 2. Br. Baich P. hdgy. Pampuska-ja. 3. Gróf Merweldt M. őrn. Dalila-je. 4. Haber L. P. S.

5. Br. Neimans R. Mortola-ja. 6. Kállay Regina Goutte-ja. 7. Czárán J. Dori-ja. 8. Br. Schwaben Durneiss Gy. száz. Repülj teckém-je. 9. Kállay Szabolcs Rolly-ja.

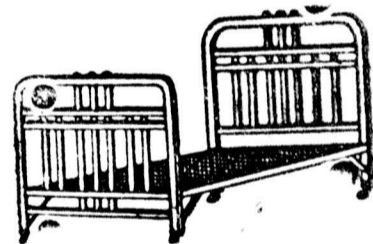
IV. Iklódi gátverseny. Távolság 2600 m. Futtatnak: 1. Br. Baich P. hdgy. Ilke-je. 2. Böszörményi A. hdgy. Bacsevszky-ja. 3. Gencsy Károly Buksi-ja. 4. Kállay Szabolcs Rolly-ja. 5. Picim. 6. Gr. Merweldt M. őrn. Goldboy-ja. 7. Spatzi. 8. Pally Villám-ja. 9. Szakonyi L. Eros ja. 10. Wodianer B. hdgy. Grasteufel-je.

V. Szentmártoni gátverseny. Táv. 2800 m. Futtatnak: 1. Br. Baich P. hdgy. Da nonje. 2. Czárán J. Absurdumja. 3. Haber L. Childerichje. 4. Horthy J. elezredes Renyhéje. 5. Issekutz Gy. hdgy. Firmamentje. 6. Half and Halfetje. 7. Kállay Regina Gouttje. 8. Gr. Merweldt M. Goldboyja. 9. Br. Neimans R. Mortolája. 10. Roffy ménes Marionettje. 11. Br. Schwaben Durneiss Gy. Coquetje. 12. Weisz I. Gertrudia. 13. Wodianer B. hdgy. Bieriotja. 14. Maseckája.

VI. Nagyváradi díj. Távolság 1300 méter. Futtatnak: 1. Br. Baich P. hdgy. Pocz-ja. 2. Vándor. 3. Czárán J. Forest King-je. 4. Gencsy Károly Teneriffe-je. 5. Haber L. Childerich-je. 6. Hollán J. Bor ja. 7. Horthy J. ale r. Renyhe. 8. Issekutz Gy. hdgy. Mácsola-ja. 9. Kállay R. Futur-je. 10. Kállay Sz. Gredine-je. 11. Korbuly L. hdgy. Pátány ja. 12. Br. Neimans R. Orsata-je. 13. Polydore je. 14. Negropontes Gy. Praterspatz-ja. 15. Br. Schwaben Durneiss Gy. Suhogó-ja. 16. Weisz I. Gertrud-ja. 17. Wodianer B. hdgy. Masecka ja.

VII. Mezei gazdák versenye. 200 korona egyleti díj, ebből 120 korona az elsőnek, 50 korona a másodiknak, 30 korona a harmadiknak. Távolság 1500 m. Minden biharmegyei vagy nagyváradi mezei gazda tulajdonában levő biharmegyei, vagy nagyváradi mezei gazda által nevelt ló részére. Mezei gazdák által nyereg nélkül lovagolva. Hat versenyző vagy nincs verseny. Nevezés az oszlopnál.

Vas és rezbutor

gyári raktári

Székényágy 3 matraccal 20 korona
Sodronybatát 10 korona
Rézkarniss 4 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható
Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvár. Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Cigányszerelem.
Vasárnap délután: Az új honpolgár. Este: Babuska.
Hétfő: Az obsitos.
Kedd: A rivalda. (Előszőr)
Szerda: A rivalda.
Csütörtök: Az erdészleány
Péntek: Szerencse fia.
Szombat: Luxemburg grófia.
Vasárnap este: Az ártatlan Zsuzsi. (Előszőr. Bérlet 1. szám.)

A színház első előadása ebben a szezonban, mint jeleztük, a »Cigányszerelem« lesz, a sok sikert, sok diadalt látott slágeroperett. Az előadás nagy érdekessége lesz az

uj Zórika: Báthory Elza, azután az új Jolán: Horváth Mici és a két fértilős szereplő: Miskey József és Medgyaszay J. ö. bemutatkozása.

Vasárnapi előadások. Vasárnap délután Gyöngyi régi jóízű bohózatát, az Új honpolgárt játsszák a Szigligeti színházban. Este Fall öröksikerü operettje, a bájos és érdekes Babuska van műsoron.

Mihályi Ernő sikere Kaposvártt. A napokban volt Mihályi Ernőnek, a nagyváradi társulat volt jeles tenoristájának bemutatkozása a kaposváriak előtt. Hoffmann szerepében lépett fel, a melyben a nagyváradi közönségtől elbucszott; ezzel az alakításával egyszerre megbódította az ottani közönséget is. A kaposvári sajtó, a Somogyi Napló, Somogyi Hírlap és Somogyvármegye kivétel nélkül a legnagyobb dicséret hangján emlékeznek meg Mihályiról. Még egy ismerősünkről írnak ugyanakkor dicsérettel: Szende Ferencről.

MULATSÁG.

Legényegyleti kolon. A nagyváradi katolikus legényegylet Teleky-utca 13. számú helyiségében (udvari kereszt épület) táncanfolyamot rendez. A tanfolyam vezetője *Antalfy Antal* a kiváló tánc és illemtanár. Jelentkezhetnek az iparos, kereskedő, vasuti és postai alkalmazott családok házi leányai és azon iparos és kereskedő segédek, kik a egyletnek is tagjai, vagy az egyletbe beiratkoznak. A kolon kezdődik szeptember 17-én és végződik november 20-án. Tanítás: vasárnap, kedd és csütörtökön este 8 tól 10 óráig. Kolondij az egész idejére 12 korona.

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapesten

A gabona-tőzsdén tegnap folytatólagosan nagyon lanya volt az irányzat. Készáru forgalom hatvanezer mázsa 5 fillérrel olcsóbb árak mellett.

Határidők sárlata:

Áprilisi buza (1912)	— — —	11:86
Októberi buza	— — —	11:56
Októberi rozs	— — —	10:06
Októberi zab	— — —	8:20
Májusi tengeri (1912)	— — —	9:36

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— — —	837—
Osztrák hitelrészvény	— — —	646—
Jelzálogbank	— — —	485—
Leszámitoló és pénzváltó	— — —	573—
Salgótarjáni köszén	— — —	684—
Osztrák államvasut részvény	— — —	737—
Közuti vasut	— — —	802—
Rimamurányi vasmű	— — —	685—
Városi vasut	— — —	412—
Beocsini cement	— — —	—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	8 10
V.-Velece >	8 00	10 00	2 20	5 00	8 20
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	8 44
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	8 49

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	9 29
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	9 34
V.-Velece >	9 17	11 19	3 37	6 17	9 47
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	9 57

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	8 51
V.-Velece >	8 10	10 10	2 30	5 10	8 41
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	8 56
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	9 03

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 30	3 00	5 40	9 10
Rontó >	8 47	10 43	3 07	5 47	9 17
V.-Velece >	9 00	10 59	3 20	6 00	9 00
Nagyvárad érk.	9 10	11 09	3 30	6 10	9 40

* Csak bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.

Nagyvárad város adóügyi tanácsosától.

94—1911. eln. szám.

Hirdetmény.

Az 1892. évi XV. t.-cikk 3. §-a szerint nyílt községekben azok a szőlősgazdák, kik szeszese italok kimérésével vagy kis mértékben való elárúsításával (1888: XXXV. t.-c. 2. §-a) nem foglalkoznak, abban a kedvezményben részesülnek, hogy saját termésük, boraiktól, a házi szükségletre szánt bormennyiség után állami italadó fejében az 1893 év előtt fennálló fogyasztási adónak megfelelő részt fizetik, vagyis Nagyváradon, mint első oszt. községben bor után 3 kor., összesen 10 korona 70 fillért, bormust és szőlőcefre után 5 korona és 4 fillért.

A most hivatolt törvény végrehajtása tárgyában kiadott 1892. évi 51015. sz. pénzügyminiszteri utasítás XXVI. § a értelmében felhívom mindazon szőlőbirtokosokat, kik az előbb említett kedvezményre igényt tartanak, miszerint legkésőbb, a szűret megkezdéséig, a házi szükségletre szánt bormennyiség feltüntetésével ebbeli igényüket a városi fogyasztási adóhivatalnál annyival is inkább jelentsék be, mivel a későbbi jelentések tekintetbe vehetők nem lesznek.

Miről a városi fogyasztási adóhivatal és Márkus János hegybíró a hirdetmény egy egy példánya kapcsán értesítetik.

Nagyvárad, 1911. évi szeptember 14-én.

Lukács Ödön,
tanácsos, t. főjegyző.

TÁTRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárokát és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Jó ruhához jó szappant
használjunk!

Finom fehérneműjének, drága lepedőinek, finom csipkéinek és himzéseinek mosásához csakis tiszta jó szappant használjon. Győződjön meg róla, hogy az igazán kitűnő szappan használata milyen előnyös. A saját érdekében kérjük, hogy az összes szappanok közül a legjobbat, a Schicht-»Szarvas«-mosószappant vásárolja. Az Ön háztartásában semmi sem olyan rossz, hogy azt közönséges szappannal kellene mosnia. Mosson mindent Schicht-»Szarvas«-mosószappannal, mert legnagyobb kiadósága folytán ez a legolcsóbb szappan.

Mossunk csakis
Schicht-szappannal!

A ruha kétszer olyan sokáig fog eltartani mint azelőtt és még akkor is olyan lesz, mintha teljesen új volna. A Schicht-»Szarvas«-mosószappan nemcsak hogy a szennyet távolítja el, hanem konzerválja a szövetet és a színeknek új fényt és új kinézetet kölcsönöz. Meggátolja, hogy a ruha a mosásnál összemennyjen vagy szételessék s ez annak tulajdonítható, hogy ezen szappan hideg vízben is teljesen feloldódik és vele könnyen moshatunk. Ügyeljünk a Schicht névre és a Szarvas jegyre, mely minden darabon látható.

M. kir. államvasutak Üzletvezetősége Kolozsvártt.

27918—1911—3. sz.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy a 7703—7704. sz. Püspökfürdői és a 7723—7724. sz. Félixfürdői kiránduló vonatok szeptember hó 15-én megszűnő forgalma, kedvező időjárás esetére szeptember 30 ig meghosszabbíttatik.

A vonatoknak esetleges kedvezőtlen időjárás miatt leendő megszüntetéséről a t. közönséget a nagyváradai hírlapok útján fogjuk értesíteni.

Kolozsvártt, 1911. évi szept. havában.

Az üzletvezetőség.

Dajkovits E.fényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a legdiszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

2—3 középiskolát végzett fiu
nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint
a megyei főtiszte-
lendő papság szál-
litója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Telefon 1153. Interurbán Telefon 1153.

A tisztelt hölgyközönségnek!

tudomására adom, hogy a budapesti, bécsi és külföldi tanulmányutról a legmodernebb újdonságot megszereztem a tisztelt hölgyközönség részére, amely bármikor megtekinthető.

A legújabb

Direktovárfűzők

csipő s hasfűző, trikó-fűzők, meltartók és mindenféle különlegességi fűzők nálam kaphatók készen és mérték után elkészítem. Raktári fűzőkben nagy választék és olcsóbban beszerezhető nálam, mint bárhol. Beesés pártfogását kérve

Izsák Lidia

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 1.

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűzőszállítója.
Fűzők tisztítását és javítását jutányos áron elvállalom.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

mőbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

Hirdetések

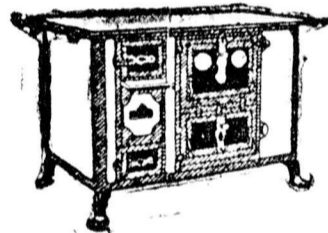
felvétetnek a kiadóhivatalban.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Perces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön helyre épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

10 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözpart, Lévy-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.	1 üveg Kerpel kézfinomító	38 kr.	1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr
1 > francia szájviz	35 >	1 tégely Margit krém	40 >	1 Gillette utánzatú borotva készülék	1 > 50 >
1 > száj szagtalanító	50 >	1 > Diana krém	65 >	1 valódi serte hajkefe	70 >
1 tubus dr Heyder fogcrém	50 >	1 drb Diana szappan	65 >	1 dublé bajuszkefe	20 >
8 > Thymol	20 >	1 dob Lickner puder	38 >	1 valódi serte ruhakefe	45 >
1 > Stomatol	20 >	1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >	1 körömkefe	05 >
1 > tégely Odontin fogpaszta	55 >	1 üveg amerikai petrol	50 >	1 surolókefe óriási	20 >
1 drb Odontin betét	35 >	1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — >	1 surolókefe kisebb	10 >
1 üveg Picavan	98 >	1 fekete champos	12 >	12 drb Royal angol cipő krém	96 >
1 üveg Bay Rum	85 >	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >	1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >
1 > Jera violette brillantín	30 >	8 drb francia ibolya szappan	50 >	1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > francia brillantín	15, 22, 35 >	1 > Kielhauser ibolya glycerin szappan	28 >	1 > Jurigatem Zománc	80 >
1 > folyékony brillantín	50 >	1 > Speick szappan	28 >	1 mtr vörös gumieső	60 >
1 > valódi dió olaj	15 >	1 > Windsor szappan	88 >	Egynegyed Ko Brunz watta	35 >
1 > > > kivonat	75 >	1 tubus kaloderma	28 >		
1 drb bajuszkiető	15, 20 85 >	1 > Beloderma kézfinomító	20 >		
		1 üvegtégely tejcrém	20 >		

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindenemü betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt papere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árákról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeuröken!

Részvénykicszerelési felhívás!

Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi bank és Központi Takarékpénztár r. t. felhívja azon tisztelt részvényeseit, kiknek birtokában Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvények vannak, hogy ezen részvényeket, szelvényekkel együtt, kicszerelés végett az Egyesült intézet Teleki-utcai fiókjánál (Teleki-u. 3.) folyó évi szeptember hó 1-től szeptember 20-ig beszállíttatni sziveskedjenek.

Minden 3 darab Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvény helyett 4 darab Egyesült intézeti részvény fog kiadatni.

A beszállítandó részvényekhez jegyzék csatolandó azon nevek felsorolásával, melyekre az új részvényeket kiállíttatni óhajtják.

A Központi Takarékpénztár forgalomban lévő régi részvényeinek kicszerelése, valamint az Egyesült intézet felemelt új részvénytökejéből jegyzett új kibocsátású részvények kiadása a fent hirdetett Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvények kicszerelése után, későbbi időpontban fog megtörténni, miről a tisztelt részvényeseket újabb hirdetmény útján értesíteni fogjuk.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár részv.-társ.

Értesítjük

igen tisztelt vevő közönségünket, hogy legujabb kicsinybeni elárúsító üzletünket

Zöldfa-utca 7. sz. alatt
Dr. MUNK házban megnyitottuk.

Moskovits Farkas és Társa
cipő és csizmagyár r.-t. Zöldfa-utcai fióküzlet.
Legnagyobb választék férfi, női és gyermek cipőkben!
Egységes szabott gyári árak!
TELEFON!

Megérkezett

a nagy cipő szállítmány, az első nagyváradai selejtes cipő áruházba, ahol minden fajta cipő igen olcsó árban kapható.

■ Eelvárosi Takarékpénztár épület, Barcs-palota. ■

A Biharmegyei Gazdák Aru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrényi-ház.

Befizetett alaptőke: 1,000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemü bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra. 161

KÁLYHA
TÁLCZÁK
ELLENZÖK
FAKOSARAK
SZÉNTARTÓK
NAGY
VÁLASZTÉKBAN

TARSOLY és RISZTÓ különlegességek vaskereskedésében N. Várad, Rákóczi-ut.